ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
ВСС-13609 30-10-2026

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИТЕ,

поставени от **Съюз на съдиите в България**

на осн. чл. 29и, ал. 2 от ЗСВ

от Красимира Тончева Донева –

кандидат за изборен член на ВСС

от квотата на съдиите

1. Относно случая „Мартин Божанов – Нотариуса“ и необходимостта от проверка за нерегламентирано влияние върху магистрати

Считам, че е наложително следващият Висш съдебен съвет да възобнови и доведе до резултат работата по изясняване на обстоятелствата, свързани със случая „Мартин Божанов – Нотариуса“, доколкото това е в рамките на законовите правомощия на Съвета.

Случаят постави изключително сериозни въпроси за съществуването на неформални мрежи за влияние върху съдебната власт, за възможностите за нерегламентиран достъп до информация и за уязвимостта на магистрати спрямо подобни практики. Тези въпроси не могат да бъдат оставени без институционален отговор. Необходимо е да се направи разграничение между институционалната проверка и наказателното разследване. ВСС не може да замества прокуратурата и разследващите органи, нито да предрешава въпроса за вината на конкретни лица. Той обаче е длъжен да провери дали са налице данни за нарушения на магистратската етика, злоупотреба със служебно положение, конфликт на интереси и най-важното – поведение, несъвместимо със статута на съдията.

Бих подкрепила следните действия: възобновяване на работата на компетентните органи и комисии на Съдийската колегия; систематизиране и анализ на вече събраните материали и публично известните факти; изискване на информация от компетентните институции при спазване на законовите ограничения; проверка на конкретни данни за контакти, зависимости и действия на магистрати, когато са налице законови основания; публикуване на резултатите от институционалните проверки в допустимия от закона обем; сезиране на компетентните органи при наличие на данни за престъпление или дисциплинарно нарушение. Смятам, че не може да има колективна вина, но не може да има и институционално бездействие при наличие на данни за сериозни нарушения.

2. Оценка за дейността на досегашния състав на ВСС

Оценката ми за работата на досегашния състав на ВСС е критична по отношение на недостатъчната последователност, прозрачност и убедителност на голяма част от неговите решения. Висшият съдебен съвет има особена конституционна отговорност. Той не е просто административен орган, който организира кадровото и финансовото управление на съдебната власт. Неговата дейност непосредствено влияе върху независимостта на съдиите и доверието в правосъдието. По отделните направления считам следното:

2.1. Защита на независимостта на съдебната власт и нейния авторитет

Защитата на независимостта трябва да бъде постоянна институционална политика, а не реакция само при конкретен публичен скандал. ВСС следва своевременно да реагира при опити за политически, икономически или институционален натиск върху съдии. Реакцията трябва да бъде аргументирана, публична и основана на конкретни факти. Необходимо е Съветът да защитава отделни личности, но най-вече принципа, че съдията решава делата единствено въз основа на закона и вътрешното си убеждение.

2.2. Защита на съдиите от външен и вътрешен натиск

Съдията трябва да бъде защитен не само от натиск от външни институции и политически представители, но и от административен натиск вътре в съдебната система. Не приемам възможността кадровите, дисциплинарните и административните механизми да бъдат използвани за въздействие върху съдии заради постановени от тях съдебни актове. ВСС трябва да изгради ефективен механизъм за подаване на сигнали за натиск, тяхното независимо разглеждане и защита на подателите. Такъв към момента липсва.

2.3.Прозрачно и предвидимо кадрово развитие на съдиите

Кадровата политика трябва да се основава на професионалните качества, почтеността, опита и резултатите от работата на кандидатите. Необходимо е конкурсните процедури да бъдат предвидими, своевременни и с ясни критерии. Всеки магистрат трябва да има реална възможност за професионално развитие, независимо от лични контакти, институционални зависимости или принадлежност към определени професионални кръгове.

2.4.Избор на председатели на съдилища и техни заместници

Изборът на административни ръководители е сред най-важните кадрови правомощия на Съдийската колегия. Считам, че трябва да се прилагат единни, предварително обявени критерии, които да включват професионална компетентност, управленски способности, почтеност и умение за създаване на независима и спокойна работна среда. Особено важно е да се оценяват концепциите на кандидатите не формално, а с оглед на реалистичността на предложените мерки.

2.5.Дисциплинарна отговорност на съдиите

Дисциплинарната отговорност трябва да бъде ефективна, но и предвидима, справедлива и съобразена със статута на съдиите. Тя не може да служи като инструмент за контрол върху правораздавателната дейност. Несъгласието със съдебен акт се преодолява чрез предвидените в процесуалния закон способи за обжалване, а не чрез дисциплинарно производство. Необходимо е последователно прилагане на принципите на пропорционалност, равнопоставеност и индивидуализация на дисциплинарната отговорност.

2.6.Превенция на корупцията в органите на съдебната власт

Превенцията изисква не само декларации и формални проверки, а работещи механизми за установяване на зависимости и конфликт на интереси. Необходимо е да има ясни правила за деклариране и проверка на обстоятелства, които могат да поставят под съмнение безпристрастността и почтеността на магистратите. Важен е и личният пример на членовете на ВСС. Те трябва да демонстрират прозрачност, почтеност и независимост от външни влияния.

2.7.Условия на работа, осигурителни и трудови права на съдиите

Съдиите трябва да разполагат с адекватни материални, технически и организационни условия за изпълнение на своите задължения. Необходимо е ВСС да провежда последователна политика за осигуряване на достатъчно съдебни служители, техническа обезпеченост, електронно правосъдие и нормална работна среда. Трудовите и осигурителните права на магистратите трябва да се гарантират при спазване на закона и без произволно или неравнопоставено третиране. Важно за независимостта е запазването на социалните придобивки.

2.8. Натовареност на съдиите

Проблемът с натовареността е пряко свързан с качеството и своевременността на правосъдието. Необходимо е да се използват обективни показатели, които отчитат не само броя на делата, но и тяхната фактическа и правна сложност, времето за разглеждане и специфичните особености на различните видове съдилища. Подкрепям развитието на електронните инструменти и организационните решения, които реално намаляват административната тежест за съдиите.

2.9. Реформа на съдебната карта

Реформата на съдебната карта трябва да се основава на задълбочен анализ, а не на механично преразпределение на съдилища и щатове. Водещи трябва да бъдат достъпът на гражданите до правосъдие, равномерното разпределение на натовареността, кадровата обезпеченост и спецификата на регионите. Не бих подкрепила промени, които се извършват без предварителна реална, оценка на въздействието и без реално обсъждане със съдиите и местните общности.

3. Оценка за начина на вземане на решения от досегашния ВСС

Считам, че начинът на вземане на решения от ВСС трябва да се промени в посока на по-голяма прозрачност, предвидимост и отчетност. Решенията на Съвета, особено кадровите, имат съществено отражение върху професионалния живот на магистратите и върху доверието в съдебната система. Поради това те трябва да бъдат резултат от предварително известна процедура, открито обсъждане и ясни мотиви. Необходимо е да се преустанови практиката важни кадрови въпроси да се поставят за разглеждане извън предварително обявения дневен ред, освен когато е налице действителна и обективно обоснована неотложност. Поемам ангажимент да не подкрепям кадрови решения, внесени извън предварително обявения дневен ред, когато липсват доказана неотложност и достатъчно време за запознаване с материалите. Поемам и ангажимент да не подкрепям решения, за които не са изложени ясни, проверими и публично достъпни мотиви относно законовите предпоставки, приложените критерии и равнопоставеността на кандидатите. Като член на ВСС бих настоявала за предварително публикуване на всички материали по кадровите въпроси, а не само на дневния ред на КАК и СК; бих изисквала на конкретни мотиви за всяко предложение; бих държала за последователно прилагане на еднакви критерии към всички кандидати; бих настоявала за пълноценно обсъждане на кандидатурите и възможност за поставяне на въпроси; публично бих изразила несъгласие при решения, които считам за незаконосъобразни или необосновани; бих мотивирала на личния си вот, включително когато той е различен от този на мнозинството. Не бих приела довода, че принадлежността към колективен орган освобождава отделния му член от лична отговорност за неговия глас. За мен независимостта на члена на ВСС означава способност да отстоява професионалната си преценка дори когато тя не съвпада с волята на мнозинството.

4. Приоритети и конкретни действия в работата на следващия ВСС

Основният ми приоритет би бил възстановяването на доверието в кадровата и управленската дейност на ВСС чрез последователност, прозрачност и равнопоставеност. Този основен приоритет е постижим, чрез следните три:

Независимостта на съдебната власт. Бих настоявала за създаване на последователен механизъм за институционална реакция при публичен и непубличен натиск върху съдии. ВСС трябва да защитава независимостта на съдебната власт с конкретни действия, а не само с декларации.

Защитата от външен и вътрешен натиск. Нужен е ефективен механизъм за приемане, проверка и разглеждане на сигнали за натиск

върху съдии. Този механизъм трябва да гарантира конфиденциалност, безпристрастност и защита от ответни действия.

Кадрово развитие на съдиите. Незабавно трябва да се пристъпи към усъвършенстване на конкурсните процедури чрез ясни, обективни и предварително оповестени критерии. Необходимо е да се гарантират предвидимост и разумни срокове, така че професионалното развитие да не зависи от продължителността на административните процедури.

5. Качества на бъдещите председатели на ВКС, ВАС и главния прокурор. Проверка на интегритета и имущественото състояние

Считам, че трите най-високи длъжности в съдебната система изискват изключителна професионална компетентност, безспорен интегритет, независимост и доказани управленски качества. За председателите на Върховния касационен съд и Върховния административен съд водещи следва да бъдат задълбочени професионални знания и авторитет в юридическата общност; независимост и безпристрастност; почтеност и последователност в професионалното поведение; способност за управление на голяма институция; уважение към независимостта на съдиите; способност за отстояване на принципите на правовата държава.

За главния прокурор, наред с високата професионална компетентност, са особено важни независимостта от политически и икономически влияния, управленската компетентност, почтеността и готовността за отчетност в рамките на закона. Необходимо е да се има предвид, че главният прокурор не трябва да бъде оценяван според това дали демонстрира удобна за определени политически или институционални среди позиция, а според способността си да изпълнява законовите си задължения независимо и безпристрастно.

Относно проверката на интегритета, конфликта на интереси и имущественото състояние считам, че съществува необходимост от по-голяма задълбоченост и прозрачност. Бих предложила единна методология за проверка на всички кандидати; проверка на декларираните обстоятелства чрез законово допустими независими източници; анализ на професионалните и институционалните зависимости; проверка на потенциални конфликти на интереси; възможност за поставяне на конкретни въпроси към кандидатите относно установени несъответствия; публично оповестяване на резултатите в обем, съобразен със защитата на личните данни и законовите ограничения. Особено важно е проверката да не бъде формална процедура, която се провежда само за изпълнение на законово изискване. Същевременно тя не трябва да се превръща в средство за произволно навлизане в личния живот или за дискредитиране на

кандидат. Критериите трябва да бъдат еднакви за всички, а констатациите – основани на проверими факти.

6. Изпълнение на решението по делото „Колеви срещу България“ и защита на съдиите, участващи в механизма за разследване на главния прокурор

Считам, че изпълнението на решението на Европейския съд по правата на човека по делото „Колеви срещу България“ е въпрос от фундаментално значение за правовата държава и независимостта на съдебната система. Проблемът, поставен с това решение, не се изчерпва със създаването на законодателен механизъм за разследване на главния прокурор. Необходимо е този механизъм да функционира ефективно на практика, като гарантира действителна независимост на разследващия магистрат. Особено внимание следва да бъде отделено на съдиите, които временно изпълняват прокурорски функции. Тяхната независимост трябва да бъде гарантирана както при определянето им, така и през целия период на изпълнение на тези функции. Съдийската колегия има важна роля в рамките на своите правомощия да защитава тези магистрати от институционален, кадрови и дисциплинарен натиск.

Смятам, че е особено важно да се гарантира, че участието в механизма няма да се отрази неблагоприятно върху бъдещото професионално развитие на съдиите. Тези магистрати трябва да могат да изпълняват функциите си без страх от кадрови последици, дисциплинарни действия или институционална изолация. Независимостта на механизма не може да бъде само законодателно провъзгласена. Тя трябва да бъде гарантирана чрез реални институционални действия.

7. Как бих постъпила, ако стане невъзможно да осъществя концепцията си в следващия ВСС?

Не бих възприела невъзможността за реализиране на част от концепцията ми като основание за отказ от поетите пред съдийската общност ангажименти. ВСС е колективен орган и решенията му се вземат при спазване на установените правила и мнозинства. Това означава, че нито един негов член не може да гарантира самостоятелно реализирането на всички свои идеи.

Но всеки член носи лична отговорност за позицията, която заема, и за начина, по който упражнява правото си на глас. Ако се окаже, че не мога да осъществя определени предложения поради липса на необходимата подкрепа, бих продължила да ги отстоявам чрез аргументи, конкретни предложения и публичност на позицията си. Бих търсила подкрепа сред останалите членове на Съвета, бих участвала активно в обсъжданията и бих предлагала алтернативни решения, когато това е възможно, без да

правя компромис с основните принципи, които съм защитила пред съдийската общност.

Не бих подкрепила решение само защото е предложено от мнозинството, ако считам, че то противоречи на закона, принципите на независимостта или равнопоставеността на магистратите. При принципно несъгласие бих изразила мотивирано особено мнение и бих настоявала то да бъде публично достъпно.

За мен членството във ВСС не е само участие в колективното управление на съдебната власт. То е лична отговорност пред съдийската общност и обществото. Считам, че доверието на съдиите не се изчерпва с подкрепата им в изборния процес. То трябва да бъде оправдавано ежедневно чрез последователност, почтеност и готовност за отстояване на професионалните принципи.

Не бих обещавала, че ще успея да постигна всичко, което съм заложила в концепцията си. Бих поела обаче категоричен ангажимент да не се отказвам от тези принципи, да не допускам лични или групови зависимости да определят решенията ми и да нося публична отговорност за всяка своя позиция и гласуване.

Вярвам, че независимостта на съдебната власт започва от личната независимост на всеки съдия и на всеки член на Висшия съдебен съвет.

Krasimira Toncheva Doneva
Digitally signed by Krasimira Toncheva Doneva
Date: 2026.10.30 16:29:36 +02'00'

С уважение,.....

Красимира Донева